

מבחן בעברית מחווון

כיתה
ט

מבחני
תנופה
למדוד. לדעת. לשנות.

591125

הנחיות כלליות לבדיקת המבחן

לפניכם מחוון למבחן "תנופה" בעברית.

ההנחיות במחווון מיועדות הן לבודקי המבחן החיצוני המשתמשים במערכת ההקלדה, והן לבודקי המבחן הפנימי המשתמשים בכלי לחישוב ציונים.

- הנחיות ייחודיות לבודקי המבחן החיצוני כתובות לצד הסמל .
- **בצד ימין** של כל עמוד כתוב מספר השאלה בנוסח א של המבחן, ו**בצד שמאל** של כל עמוד כתוב מספר השאלה הזוהה בנוסח ב של המבחן (ראו דוגמה בשאלה 1 במחווון).
- בשאלות סגורות שבהן סדר המסיחים שונה בכל אחד מן הנוסחים, **בצד ימין** כתובה התשובה לנוסח א, ו**בצד שמאל** כתובה התשובה לנוסח ב (ראו דוגמה בתשובה על שאלה 1 במחווון).

במבחן יש שני סוגים של שאלות:

1. שאלות שעליהן התלמיד עונה **בכתיבת תשובה**.

2. שאלות שעליהן התלמיד עונה **בסימון תשובה**.

לפניכם **הנחיות בדיקה ודגשים** לכל אחד מסוגי השאלות.

1. שאלות הדורשות כתיבת תשובה

- במחווון מובאות דוגמאות מקוריות של תשובות תלמידים, והן מובאות בלשונם וכתובות בגופן **כתב יד**.
- חלק מהדוגמאות או מההנחיות להערכה כתוב בין סוגריים. אין הכרח שהכתוב בין סוגריים יהיה בתשובת התלמיד.
- אין להפחית נקודות בשל שגיאות כתיב או בשל ניסוח שגוי, אלא אם כן מצוין אחרת.
- תשובות שיש בהן מידע עודף:

  - אם המידע העודף **שגוי** כל התשובה נחשבת שגויה ויש להקליד את הציון 0.
  - אם המידע העודף **אינו שגוי** אין להפחית נקודות מהתשובה.
  - אם המידע העודף **הועתק באופן בלתי מושכל מהטקסט** (למשל, העתקה גורפת של פסקה, העתקה של חלקי משפט מהטקסט לפני התשובה או אחריה), כל התשובה נחשבת שגויה.

- אם אין תשובה כלל, או שהתשובה אינה מעידה על ניסיון לענות על השאלה, כגון "לא יודע", שרבוט או העתקת הוראות בלבד, ישאירו בודקי המבחן הפנימי את התא הנוגע לציון השאלה ריק. **בודקי המבחן החיצוני יסמנו "לא ענה"**.

2. שאלות הדורשות סימון תשובה

ההנחיות האלה מיועדות לבודקי המבחן הפנימי בלבד. **בודקי המבחן החיצוני אינם בודקים את השאלות האלה.**

- יש להעריך את תשובת התלמיד לפי המחווון ולהקליד את הציון המתאים.
- בשאלות רב־ברירה שבהן התלמיד נדרש לסמן תשובה אחת בלבד, אם סימן התלמיד **יותר מתשובה אחת** יש להקליד את הציון 0.
- אם התלמיד לא סימן **שום תשובה** אין להקליד ציון לשאלה, כלומר יש להשאיר את התא הנוגע לציון השאלה ריק.

טקסט 1: אֶסְפְּרָנְטוֹ: שפת השלום וחיזוק התקשורת בין עמי העולם

נוסח א

שאלה 1

מטרת השאלה: לזהות את מטרת הכותב בכתיבת הטקסט
הבנת הנקרא: הבנה (פרשנות והיסק)
מיומנות חוצת תחומים: חשיבה ביקורתית

3 נק' תשובה (2): למסור מידע על זמנהוף ועל השפה שהמציא
0 נק' כל תשובה אחרת

תשובה (3)

שאלה 2

מטרת השאלה: לנסח טענה ולהצדיקה באמצעות מידע מהטקסט
הבנת הנקרא: הבנה (פרשנות והיסק)
מיומנות חוצת תחומים: חשיבה ביקורתית

3 נק' תשובה העוסקת בכך שדוברי אספרנטו אינם מהווים קבוצה אתנית כי אין ביניהם קשר היסטורי, לדוגמה:

● דוגרי אספרנטו לא מהווים קבוצה אתנית כי אין קשר היסטורי מאחורי הנייהט.

הערה: תתקבל גם תשובה העוסקת בכך שדוברי האספרנטו אינם מהווים קבוצה אתנית כיוון שהם אינם

חולקים מאפיינים משותפים (פרט לשפה) או כיוון שהם אינם חולקים תרבות / מנהגים / דת, לדוגמה:

● הם לא נחשבים לקבוצה אתנית כיוון שאין להם מאפיינים משותפים חוץ משפה משותפת.

● הם לא קבוצה אתנית כי יש להם דתות שונות.

0 נק' כל תשובה אחרת, לרבות תשובה העוסקת בכך שדוברי האספרנטו מהווים קבוצה אתנית, לדוגמה:

● כל שני המיליון אנשים הדוברים את שפת האספרנטו מהווים קבוצה אתנית כי יש

להם מאפיינים משותפים: השפה. (על אף שדוברי האספרנטו חולקים שפה משותפת, אין קשר

היסטורי ביניהם, ועל כן הם אינם מהווים קבוצה אתנית לפי ההגדרה שבטקסט).

● לא, כי הם מפוזרים בכל רחבי העולם.

שאלה 3

שאלה 3

מטרת השאלה: לבצע היקש לוגי על סמך מידע מהטקסט
הבנת הנקרא: הבנה (פרשנות והיסק)
מיומנות חוצת תחומים: חשיבה ביקורתית

3 נק' תשובה (3): כי שפת האספרנטו עוד לא הייתה מוכרת בעולם.

0 נק' כל תשובה אחרת

תשובה (2)

שאלה 4

שאלה 4

מטרת השאלה: לאתר מידע גלוי ולארגן אותו בטבלה הבנת הנקרא: איתור מידע

- 8 נק' התשובה נכונה בכל **ארבעת** הסעיפים.
- 6 נק' התשובה נכונה **בשלושה** סעיפים בלבד.
- 4 נק' התשובה נכונה **בשני** סעיפים בלבד.
- 2 נק' התשובה נכונה בסעיף **אחד** בלבד.
- 0 נק' כל תשובה אחרת

סעיף א

התשובה הנכונה: התשובה עוסקת בכך ש(זמנהוף המציא) **דגם ראשוני** (של שפת האספרנטו), לדוגמה:

- *דגם ראשוני fe שפת האספרנטו*
- *המציא זמנהוף השנת 1878, כשהוא רק בן תשע צערה, דגם ראשוני fe שפת האספרנטו*

תשובה שגויה: כל תשובה אחרת

סעיף ב

התשובה הנכונה: 1887

תשובה שגויה: כל תשובה אחרת

סעיף ג

התשובה הנכונה: התשובה עוסקת בכך ש(דוברי אספרנטו מכל רחבי העולם) החלו להשתתף **בוועידת האספרנטו העולמית.**

תשובה שגויה: כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- *חלואו fe זמנהוף צמד להתעט*
- *דוברי אספרנטו החלו להתכנס פעם בשנה* (התשובה אינה מציינת במפורש את ועידת האספרנטו העולמית).

סעיף ד

התשובה הנכונה: התשובה עוסקת בכך ש**ארגון אונסק"ו** פרסם החלטה המעודדת את המדינות **להוסיף את האספרנטו לתוכניות הלימודים שלהן.**

תשובה שגויה: כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- *אספרנטו נוספה לתכנית הלימודים*
- *פרסם הארגון החלטה נוספת.*

בודקי המבחן החיצוני יקלידו 1 בכל אחד מהסעיפים אם התשובה נכונה, ויקלידו 0 אם התשובה שגויה.

שאלה 5

שאלה 5

מטרת השאלה: להגדיר תבחינים להערכת מידע ולהעריך על פיהם מידע נתון
הבנת הנקרא: הערכה ביקורתית ורפלקציה
מיומנות חוצת תחומים: חשיבה ביקורתית

3 נק'   תקבל כל תשובה העוסקת בכך שזמנהוף לא חי (לאחר מלחמת העולם הראשונה), לדוגמה:

● *משום שזמנהוף לא חי באותן שנים.*

● *כי זמנהוף נפטר.*

0 נק'   כל תשובה אחרת, לדוגמה:

● *זמנהוף לא חתם על איש מסמך מכיוון שאספרנטו שייכת לכולם.*

● *לא ייתכן שהמסמך הזה אמיתי בגלל שחלה ירידה בצמדה של האספרנטו בייחוד בקרב מדינות באירופה*

6 שאלה

מטרת השאלה: לבחון תופעה מנקודת מבט של מישהו אחר; לנסח טענה ולהצדיקה באמצעות מידע מהטקסט
הבנת הנקרא: הערכה ביקורתית ורפלקציה
מיומנות חוצת תחומים: חשיבה ביקורתית

6 שאלה

3 נק' תשובה הכוללת הבעת דעה – שזמנהוף היה מרוצה ממצב השפה או שלא היה מרוצה ממצב – ונימוק מתאים המסתמך על הטקסט, לדוגמה:

- **לא, כי השפה לא הפכה להיות שפה בין-לאומית שריב דוברי אותה. רק שני מיליון בני אדם דוברי אותה, וזה מצט מאוד.**
- **לדעתי זמנהוף לא היה מרוצה כי השפה לא הצליחה לחזק את השלטון בין צמי הצולט. כיום צדיין יש סכסוכים ומלחמות בצולט.**
- **כן, אראון אונסק"ו החליט שתי החלטות חשובות בנוצ לטפה, שנותנות תקווה שהטפה תתפט בצולט: האחת – הכרה באודת האספרנטו הצולמית. השנייה – צידוד המדינות להוסיף את האספרנטו לתוכניות הלימודים שלהן.**
- **אני לא חושב שהוא היה מרוצה כי הוא הקדיש את חייו לטפה הזאת והיא נכשלה.**
(התשובה תתקבל אף שלא מפורט מדוע השפה נכשלה.)
- **לדעתי זמנהוף היה מרוצה כי היום דוברי את הטפה שני מיליון אנשים.** (משתמע מהתשובה שלדעתו של התלמיד שני מיליון הוא מספר רב של אנשים.)
- **לא, זמנהוף קיווה שהטפה תהיה צולמית ותחזק את השלטון בין צמי הצולט**
(משתמע מהתשובה שהמטרה לא הושגה.)

הערה: תתקבל גם תשובה מתלבטת ולא חד-משמעית המציגה את שני ההיבטים, כל עוד לפחות היבט אחד מנומק, לדוגמה:

- **קשה לדעת אם זמנהוף היה מרוצה היום ממצב הטפה. אומנם היא לא הפכה לטפה בין-לאומית, אך מדי שנה מתכנסים אנשים לוועידת האספרנטו.**
- **לו זמנהוף היה בחיים, לדעתי הוא לא היה מרוצה ממצב הטפה שלו מכיוון שהוא צעד קשה עליה מלי נצוריו ונתן את כל כולו בשלי הטפה הזו, אבל הוא צט היה שמח שיש אנשים שצדיין מדברים אותה.** (ההתייחסות לכך שזמנהוף לא היה מרוצה ממצב השפה אינה מנומקת, אך ההתייחסות לכך שהוא היה שמח מנומקת, ולכן התשובה תתקבל.)

0 נק' כל תשובה אחרת, לרבות תשובה הכוללת הבעת דעה ללא נימוק או הצגת טענה ללא הבעת דעה, לדוגמה:

- **נראה לי שהוא היה מרוצה** (חסר נימוק).
- **כיום דוברי את הטפה כ-2 מיליון אנשים** (חסרה הבעת דעה).
- **לדעתי לא באלף יש בקושי אנשים שמתמשים בטובה מדויקת ורוב דוברי הטפה מצוותים את המילים** (הנימוק אינו מבוסס על מידע מהטקסט.)

טקסט 2: המאפיינים של שפת האספרנטו

שאלה 7 סעיף א

שאלה 7 סעיף א

מטרת השאלה: לאתר פרטי מידע הכתובים בטקסט במפורש

הבנת הנקרא: איתור מידע

2 נק' התשובה עוסקת ב**שניים** מבין הערכים האלה:

- כבוד לזולת
- קבלת האחר
- שוויון או ביטול מעמדות חברתיים
- בין-לאומיות
- ניטרליות (מבחינה פוליטית או חברתית)

לדוגמה:

1. *כבוד לזולת*

2. *ביטול מעמדות חברתיים בין כל דובריה*

הערות:

1. אין הכרח לכתוב את הדברים לפי הסדר שלעיל.
2. בתשובה שבה כתב התלמיד ערכים שונים באותה שורה, ייחשבו הערכים כתשובות שונות, שיש להעריך בנפרד לפי המחווון.

1 נק' התשובה עוסקת בערך **אחד** בלבד מהרשימה שלעיל, והערך השני חסר או אינו מהרשימה שלעיל,

לדוגמה:

1. *מעמדות חברתיים* (הכתוב אינו מתייחס ל**ביטול** מעמדות חברתיים, ולכן שגוי).
2. *שפה נייטרלית* (נכון)

או

התשובה עוסקת ב**שני** ערכים מהרשימה שלעיל, ובנוסף כוללת מידע שאינו מהרשימה שלעיל, לדוגמה:

1. *שפת האספרנטו לא באה להחליף את שפת האם של האדם* (שגוי)
2. *קבלת האחר וביטול מעמדות חברתיים בין כל דובריה* (הכתוב בשורה כולל שני ערכים: (1) קבלת האחר; (2) ביטול מעמדות חברתיים).

0 נק' כל תשובה אחרת, לדוגמה:

1. *תקווה* (המילה "תקווה" אינה מופיעה ברשימה שלעיל).
2. (ריק)
1. *שלום* (המילה "שלום" אינה מופיעה ברשימה שלעיל).
2. (ריק)

שאלה 7 סעיף ב

שאלה 7 סעיף ב

מטרת השאלה: לאתר פרטי מידע הכתובים בטקסט במפורש
הבנת הנקרא: איתור מידע

2 נק' התשובה עוסקת ב**שניים** מבין המאפיינים הלשוניים האלה:

- כוללת 500 מילים בסיסיות (שמהן ניתן ליצור יותר מ-5,000 מילים תקינות).
- בנויה מ-16 כללים (דקדוקיים) (בלבד).
- צורת הפנייה לזכר או לנקבה היא זהה.
- ההגייה חד-משמעית וברורה **או** לכל אות יש צליל אחד בלבד שאינו משתנה.
- כל האותיות שנכתבות תמיד מבוטאות.
- צורות הפועל בנטייה משתנות בהתאם לזמן בלבד **או** צורות הפועל אינן משתנות בהתאם לגוף.

הערה: תתקבל גם תשובה המתייחסת לכך שלשון הפנייה היא אחידה.

לדוגמה:

- 1. **השפה יש 500 מילים בסיסיות**
- 2. **יש בה 16 כללים**

הערות:

1. אין הכרח לכתוב את הדברים לפי הסדר שלעיל.
2. בתשובה שבה כתב התלמיד מאפיינים שונים באותה שורה, ייחשבו המאפיינים כתשובות שונות, שיש להעריך בנפרד לפי המחווין.

1 נק' התשובה עוסקת במאפיין **אחד** בלבד מהרשימה שלעיל והמאפיין השני חסר או אינו מהרשימה שלעיל,

לדוגמה:

- 1. **שכל הפעלים כתובים אותו דבר בלמניט שוניט** (הכתוב שגוי; הפעלים באספרנטו משתנים בהתאם לזמן).
- 2. **שכל אות יש צליל אחד בלבד שכל אמתנה** (נכון)

או

התשובה עוסקת ב**שני** מאפיינים מהרשימה שלעיל, ובנוסף כוללת מידע שאינו מהרשימה שלעיל.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 8

שאלה 8

מטרת השאלה: להבין הכללה המופיעה בטקסט וליישמה בדוגמאות אחרות
הבנת הנקרא: הבנה (פרשנות והיסק)

4 נק' התשובה נכונה בכל **ארבעת** הסעיפים, כפי שמפורט להלן:

הפועל באספרנטו (סמנו את הצורה המתאימה בכל שורה)		הפועל בעברית	גוף	זמן	
lernos	lernis				
	X	למדת/למדת	אתה/את (vi)	עבר	א.
	X	למדתם/למדתן	אתם/אתן (vi)	עבר	ב.
X		תלמד/תלמדי	אתה/את (vi)	עתיד	ג.
X		תלמדו	אתם/אתן (vi)	עתיד	ד.

2 נק' התשובה נכונה ב**שלושה** סעיפים בלבד.

1 נק' התשובה נכונה ב**שני** סעיפים בלבד.

0 נק' כל תשובה אחרת, לרבות תשובה הנכונה בסעיף **אחד** בלבד.

שאלה 9

שאלה 9

מטרת השאלה: לזהות את הנושא ואת הנושא במשפט נתון לשון

הערה כללית: אם הסיווגים "נושא" ו"נושא" כתובים מעל או מתחת למשפט ולא במקומות הייעודיים לכך, יש לבדוק את התשובות כאילו היו כתובות במקומות הייעודיים ולהעריך בהתאם.

משפט 1

2 נק' זיהוי הנושא **וגם** זיהוי הנושא

הנושא: זמנהוף

הנושא: גילה

1 נק' זיהוי הנושא בלבד **או** זיהוי הנושא בלבד

0 נק' כל תשובה אחרת

משפט 2

2 נק' זיהוי הנושא **וגם** זיהוי הנושא

הנושא: הקשיים (בתקשורת בין קבוצות שונות בעיר ביאליסטוק)

הנושא: גרמו

1 נק' זיהוי הנושא בלבד **או** זיהוי הנושא בלבד

0 נק' כל תשובה אחרת

משפט 3

2 נק' זיהוי הנושא **וגם** זיהוי הנושא

הנושא: עלייה (בתפוצת האספרנטו במאה ה-21)

הנושא: חלה

1 נק' זיהוי הנושא בלבד **או** זיהוי הנושא בלבד

0 נק' כל תשובה אחרת

משפט 4

2 נק' זיהוי הנושא **וגם** זיהוי הנושא

הנושא: אנשים

הנושא: לומדים

1 נק' זיהוי הנושא בלבד **או** זיהוי הנושא בלבד

0 נק' כל תשובה אחרת

טקסט 3: חיקוי הטבע בשירות האדם

שאלה 10

שאלה 10

מטרת השאלה: לזהות מהו הרעיון העיקרי של הטקסט
הבנת הנקרא: הבנה (פרשנות והיסק)

תשובה (1)	3 נק' תשובה (4): להתבונן בטבע וללמוד ממנו איך להתמודד עם בעיות שיש לאדם
	0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 11

שאלה 11

מטרת השאלה: לזהות למי מתייחס מאזכר
הבנת הנקרא: הבנה (פרשנות והיסק)

תשובה (2)	3 נק' תשובה (1): של בני האדם
	0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 12

שאלה 12

מטרת השאלה: ליישם את הנלמד מהטקסט על דוגמה נתונה
הבנת הנקרא: הערכה ביקורתית ורפלקציה
מיומנות חוצת תחומים: חשיבה ביקורתית

3 נק' התשובה עוסקת בשתי הגישות ובהזגמה של כל אחת מהן לפי הקטע שבמסגרת.

- שימוש במשאבי הטבע וניצולם – התשובה עוסקת בכך שהאדם משתמש בדבש שהדבורים מפיקות או שהאדם מפיק דבש מדבורים (בעזרת הכוורת המלאכותית).
  - התבוננות בטבע ולמידה ממנו – התשובה עוסקת בכך שהכוורת המלאכותית דומה (בצורה ובמבנה שלה) לכוורות של דבורים (בטבע) או בכך שהאדם למד מהטבע והצליח ליצור כוורת מלאכותית.
- הערה: כל עוד הגישות כתובות במפורש, תשובות הכוללות העתקה מושכלת מהקטע ייחשבו כנכונות. לדוגמה:

- 1. שימוש במשאבי הטבע וניצולם – אנחנו לוקחים את הדבש לצמינו
- 2. התבוננות בטבע ולמידה ממנו – הכוורת המלאכותית בנויות בצורה ומבנה דומה לכוורת של דבורים בטבע
- 1. התבוננות בטבע ולמידה ממנו – אנשים ראו את הכוורת של דבורים בטבע וצקבותיה בנו תיבה באותה צורה ומבנה וזאת הכוורת המלאכותית
- 2. שימוש במשאבי הטבע וניצולם – הכוורת המלאכותית מאפשרת להפיק דבש מדבורים בקלות.
- בני האדם למדו מהטבע מהבחינה שהכוורת המלאכותית דומה לכוורת הדבורים והם מניצלים את הטבע בכך שבני האדם מפיקים דבש מן הדבורים בקלות

הערה: תשובה שבה הגישות אינן כתובות במפורש אך משתמעות ממנה, תיחשב כתשובה נכונה, כל עוד אין העתקה מהקטע, לדוגמה:

- **שתי הגישות האות ליד ביטוי בדומה ככ שני האדם התבוננו ולאדם מהטבע והצפחו ליצור כוורת מלאכותית ופוסף הם משתמשים בדגש שהוא משאב הטבע והם מנצלים אותו.**
- **שתי גישות אלו האות ליד ביטוי בדומה ככ שאנו משתמשים בדגש על הדבורים. ואנו משתמשים בתיבה הדומה בצורה ובמבנה שלה לכוורת על הדבורים הטבע.**

1 נק' תשובה המתייחסת לאופן שבו רק אחת מהגישות שלעיל באה לידי ביטוי בדוגמה, לדוגמה:

- **יש את הדבורה מהטבע ומנצלים אותה להפיק דגש בשביל האדם.** (התשובה עוסקת בניצול הטבע לטובת האדם, אך לא בהתבוננות בטבע ובלמידה ממנו).
- **הדבורים מייצרות דגש במעירות ופני האדם מפיק דגש מהטבע** (התשובה עוסקת בניצול הטבע לטובת האדם, אך לא בהתבוננות בטבע ובלמידה ממנו).
- **הכוורת המלאכותית מאפשרת לאדם להפיק דגש. אנשים הסתכלו על כוורת מהטבע כדי להכין את הכוורת המלאכותית** (החלק הראשון של התשובה הוא העתקה מדויקת מהקטע שבמסגרת, ולכן לא יתקבל; מהחלק השני משתמעת הגישה העוסקת בלמידה מהטבע).

0 נק' כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- **רואים שימוש בטבע ולמידה ממנו כי הדבורים יוצרות בצמח את הדגש בדרך טבעית** (התשובה אינה עוסקת בהתבוננות בטבע ובלמידה ממנו ולא בשימוש של בני האדם בדבש).
- **הכוורת המלאכותית מאפשרת לאדם להפיק דגש מדבורים בקלות היא תיבה הדומה בצורה ובמבנה שלה לכוורת על דבורים הטבע** (התשובה חוזרת במדויק על הכתוב בקטע שבמסגרת).

שאלה 13

שאלה 13

מטרת השאלה: להסיק מסקנה המשתמעת מן הטקסט
הבנת הנקרא: הבנה (פרשנות והיסק)

- 3 נק' התשובה עוסקת בשתי הפעולות האלה: (1) ביצוע תצפיות; (2) סרטוט (דגמים של) "מכונות מעופפות" וגם כוללת הסבר המתייחס ללמידה מן הטבע (לצורך חיקוי) או ליישום / חיקוי של הטבע, לדוגמה:
- הוא ביצע תצפיות רבות על הדרך שבה ציפורים מאננות את עצמן באמצעות כנפיהן ולנבן, והוא סרטט דגמים מפורטים של "מכונות מעופפות". כך הוא יצר חיקוי של הטבע.
  - הוא ביצע תצפיות וסרטט מכונות מעופפות, ככה הוא התבונן בטבע ולאד ממנו.
  - דה וינצ'י צרף תצפיות וקיבל השראה מהטבע, שבזכותה הוא סרטט מכונות מעופפות.
- 1 נק' התשובה עוסקת בפעולה אחת בלבד מבין הפעולות שלעיל וכוללת הסבר מתאים, לדוגמה:
- לאונרדו דה וינצ'י סרטט דגמים מפורטים של "מכונות מעופפות" וכך הוא יצר חיקוי של הטבע.

או

- התשובה עוסקת בשתי הפעולות שלעיל אך אינה כוללת הסבר מתאים, לדוגמה:
- תהליך המחקר של דה וינצ'י מבטא את הרציון המרכזי שבסיס שיטת הביומימיקרי כבק שצפה בציפורים וסרטט דגמים של "מכונות מעופפות".
  - הוא סרטט מכונות מעופפות לאחר שצרף תצפיות על ציפורים.
  - 1. הוא ביצע תצפיות רבות על הדרך שבה ציפורים מאננות את עצמן באמצעות כנפיהן ולנבן.
  - 2. הוא סרטט דגמים מפורטים של מכונות מעופפות.

או

- התשובה כוללת התייחסות ללמידה מן הטבע (לצורך חיקוי) או ליישום / חיקוי של הטבע, אך ללא ציון הפעולות שעשה דה וינצ'י, לדוגמה:
- הוא לא מדד מהטבע כדי לחקות אותו.
  - לאונרדו דה וינצ'י לא מדד מהטבע.

0 נק' כל תשובה אחרת, לרבות התייחסות לפעולה אחת ללא הסבר מתאים, לדוגמה:

- הוא בנה מכונת תעופה.
- 1. ביצע תצפיות רבות על הדרך שבה ציפורים מאננות את עצמן באמצעות כנפיהן ולנבן
- 2. הוא הניח את היסוד לביומימיקרי בעקבותיו תחומים רבים כמו של רפואה, תחבורה, ספורט, אדריכלות, שאבים השראה מהטבע כדי לפתח מכשירים מתוחכמים חומרים חדשים ועוד

(הסעיף הראשון עוסק בפעולה אחת ללא הסבר, והסעיף השני אינו רלוונטי לתשובה.)

שאלה 14

שאלה 14

מטרת השאלה: לאתר מידע גלוי ולארגן אותו בטבלה
הבנת הנקרא: איתור מידע

סעיף א1: בעל החיים שאותו מחקים

- 1 נק' התשובה עוסקת ביתושה, לדוגמה: **חדק יתוש, יתושים**
- 0 נק' כל תשובה אחרת, לדוגמה: **זבוב**

סעיף א2: מטרת החיקוי

- 1 נק' התשובה עוסקת בהפחתת כאב הדקירה **או** בייצור מחטים עדינות ובלתי מורגשות, לדוגמה:
- **להקל על הכאב בעת ביצוע בדיקות שונות** (משתמע מהתשובה שהכוונה היא לכאב הדקירה).
  - **לפתח מחטים לצירות וצדירות של נראים בהן**
- 0 נק' כל תשובה אחרת, לדוגמה:
- **בדיקת דם**
  - **להבין למה עקיצות של יתושים לא כואבות**

סעיף ב1: המוצר

- 1 נק' התשובה עוסקת בנעליים עם להבים **או** בנעליים עם פקקים **או** בנעלי כדורגל **או** בנעלי ריצה **או** בנעלי ספורט, לדוגמה:
- **נעלי ריצה עם להבים קטנים וחדים**
- 0 נק' כל תשובה אחרת, לדוגמה:
- **נעליים**

סעיף ב2: מטרת החיקוי

- 1 נק' התשובה עוסקת באחיזת קרקע טובה יותר **או** בשיפור הריצה, לדוגמה:
- **לשפר את האחיזה של הנעליים בדשא**
  - **לרוץ מהר יותר**
  - **לשחק טוב יותר כדורגל** (התשובה מתקבל כי השיפור ביכולות המשחק נובע משיפור הריצה).
- 0 נק' כל תשובה אחרת, לדוגמה:
- **לפתח נעלי ריצה חדשות**

סעיף ב3: למי מיועד המוצר

- 1 נק' התשובה עוסקת באצנים (מקצועיים) **או** בשחקני כדורגל **או** בספורטאים, לדוגמה:
- **כדורגלנים**
- 0 נק' כל תשובה אחרת, לדוגמה:
- **למי שמשחק בדשא**
  - **למני אדם**

שאלה 15

שאלה 15

מטרת השאלה: לזהות את מבנה הטקסט
הבנת הנקרא: הערכה ביקורתית ורפלקציה
מיומנות חוצת תחומים: חשיבה ביקורתית

תשובה (1)	3 נק' תשובה (4): תופעה ודוגמאות
	0 נק' כל תשובה אחרת

טקסט 4: מלמדים ילדים מושגים פיננסיים

שאלה 16

שאלה 16

מטרת השאלה: לאתר פרט מידע הכתוב בטקסט במפורש
הבנת הנקרא: איתור מידע

תשובה (4)	3 נק' תשובה (3): כי מודעות לנושא בגיל צעיר תשפר את ניהול הכסף בעתיד.
	0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 17

שאלה 17

מטרת השאלה: לאתר פרטי מידע הכתובים בטקסט במפורש
הבנת הנקרא: איתור מידע

תשובות (1), (3)	3 נק' בתשובה מסומנים שני הנושאים האלה בלבד: (2) הכנת רשימת קניות (4) שימוש בדמי כיס
	0 נק' כל תשובה אחרת, לרבות תשובה שבה מסומן נושא אחד נכון בלבד או תשובה שבה מסומנים יותר משני נושאים.

מטרת השאלה: לשבץ תוכן נתון לפי הקריטריונים שבטבלה
הבנת הנקרא: הבנה (פרשנות והיסק)

4 נק' ארבעת התאים משובצים בטבלה כפי שמפורט להלן:

עד סיום כיתה י"ב	עד סיום כיתה ט	עד סיום כיתה ו	עד סיום כיתה ד	עד סיום כיתה א	
עודדו את ילדיכם לעבוד, ולמדו אותם לאילו זכויות הם זכאים וכיצד עליהם לדרוש אותן.	הגדילו את דמי הכיס של ילדיכם ושוחחו איתם על סוגי ההוצאות שאפשר לממן באמצעותם.	למדו את ילדיכם להגדיר סדרי עדיפויות בנוגע לדברים שהם רוצים לקנות.	תנו לילדיכם דמי כיס והגדירו להם למה הם משמשים.	למדו את ילדיכם לבחור מוצר אחד ולוותר על מוצר אחר. הנחילו להם הרגלים של חיסכון בחשמל ובמים.	ניהול תקציב
3	למדו את ילדיכם מונחים בנקאיים, כגון: ריבית, הלואה ומשכנתה, והסבירו להם מה הוא ביטוח וכיצד הוא מגן עלינו.	למדו את ילדיכם מה הם ההבדלים בין אמצעי התשלום השונים, ומה הם היתרונות והחסרונות של כל אחד מהם.	הסבירו לילדיכם מה הוא בנק.	הסבירו לילדיכם מה הוא כסף ולמה הוא משמש.	בנקאות וביטוח
דברו עם ילדיכם על קניות בטוחות במרשתת. (באינטרנט).	הסבירו לילדיכם כיצד אפשר לחסוך בקניות (בגדים, מתנות, בילויים וכדומה).	הסבירו לילדיכם כיצד משווים בין מחירים וכיצד מרכזי הקניות מעודדים אותנו לקנות.	הכינו רשימת קניות עם ילדיכם וצאו לקנות יחד. הסבירו לילדיכם מה היא המטרה של הפרסומות.	4	צרכנות נכונה
1	הכפילו את סכום הכסף שחסכו ילדיכם ולמדו אותם מה היא חשיבות החיסכון.	חשבו עם ילדיכם למי כדאי לתרום חלק מהכסף שהם חסכו.	הגדירו עם ילדיכם מטרה לחיסכון.	2	חיסכון

3 נק' **שלושה** תאים בלבד משובצים כפי שמפורט בטבלה שלעיל, והשיבוץ בתא הרביעי חסר או שגוי.

2 נק' **שני** תאים בלבד משובצים כפי שמפורט בטבלה שלעיל, והשיבוץ בתאים האחרים חסר או שגוי.

1 נק' **אחד** בלבד משובץ כפי שמפורט בטבלה שלעיל, והשיבוץ בתאים האחרים חסר או שגוי.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 20

שאלה 19

מטרת השאלה: לזהות את תפקידי צורת הבינוני לשון

4 נק' התשובה נכונה בכל ארבעת הסעיפים, כפי שמפורט להלן:

פועל	שם תואר	שם עצם		דוגמה
x			כותרת הטקסט היא: "מלמדים ילדים מושגים פיננסיים".	
	x		בעבר חשבתי שנושאים כספיים הם מורכבים וקשים.	.1
x			בארגון "פעמונים" מעודדים לדבר עם ילדים על כסף.	.2
x			ההמלצות והדגשים בטבלה מוצגים בהתאם לגיל הילדים.	.3
		x	אחת ההמלצות היא ללמד מתבגרים על זכויותיהם בעבודה.	.4

3 נק' התשובה נכונה בשלושה סעיפים בלבד.

2 נק' התשובה נכונה בשני סעיפים בלבד.

1 נק' התשובה נכונה בסעיף אחד בלבד.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 19 סעיף א

שאלה 20 סעיף א

מטרת השאלה: לזהות שורשים ובניינים של פעלים נתונים לשון

5 נק' התשובה נכונה בכל **חמשת** התאים, כפי שמפורט להלן:

נוסח א

בניין	שורש	דוגמה	
פועל	ד-ק-ר	דָּבַר	1. עם ילדיכם על קניות בטוחות במרשתת (באינטרנט).
הפעיל	ס-ק-ר	הִסְבִּירוּ	2. לילדיכם מה הוא בנק.
קפ / פעל	נ-ע-ב	הִשְׁבּוּ	3. עם ילדיכם למי כדאי לתרום חלק מהכסף.

נוסח ב

בניין	שורש	דוגמה	
פועל	ד-ק-ר	דָּבַר	1. עם ילדיכם על קניות בטוחות במרשתת (באינטרנט).
קפ / פעל	נ-ע-ב	הִשְׁבּוּ	2. עם ילדיכם למי כדאי לתרום חלק מהכסף.
הפעיל	ס-ק-ר	הִסְבִּירוּ	3. לילדיכם מה הוא בנק.

הערה: תתקבל כל צורה מקובלת לכתיבת השורש, לדוגמה *en*, *en*, *en.g*.

4 נק' התשובה נכונה בארבעה תאים בלבד.

3 נק' התשובה נכונה בשלושה תאים בלבד.

2 נק' התשובה נכונה בשני תאים בלבד.

1 נק' התשובה נכונה בתא אחד בלבד.

0 נק' כל תשובה אחרת

בודקי המבחן החיצוני יקלידו 1 בכל אחד מהסעיפים אם התשובה נכונה, ויקלידו 0 אם התשובה שגויה.

שאלה 19 סעיף ב

שאלה 20 סעיף ב

מטרת השאלה: לזהות גוף זמן / דרך של פעלים נתונים לשון

2 נק' זיהוי הגוף **וגם** זיהוי הדרך

- הגוף: נוכחים

הערה: יתקבלו גם התשובות "נוכחים/נוכחות", "אתם", "אתם/אתן", "(גוף) שני רבים".

- הזמן/הדרך: ציווי

1 נק' זיהוי הגוף בלבד **או** זיהוי הדרך בלבד

0 נק' כל תשובה אחרת

בודקי המבחן החיצוני יקלידו 1 בכל אחד מהסעיפים אם התשובה נכונה, ויקלידו 0 אם התשובה שגויה.

שאלה 21

שאלה 21

מטרת השאלה: לזהות מבנים תחביריים של משפטים: פשוט, איחוי (מאוחה או מחובר), מורכב לשון

4 נק' התשובה נכונה בכל ארבעת הסעיפים, כפי שמפורט להלן:

נוסח א

מורכב	איחוי (מאוחה או מחובר)	פשוט	המשפט	דוגמה
		X	התלמידים למדו שיעורים בחינוך פיננסי.	
	X		ליאת מכירה את אמצעי התשלום השונים, למרות זאת היא אינה מודעת ליתרונות של כל אחד מהם.	1.
X			על אף שרותם הכירה את אמצעי התשלום השונים, היא לא הייתה מודעת ליתרונות של כל אחד מהם.	2.
		X	בעלי עסקים משתמשים באמצעי תשלום שונים בשל היתרונות של כל אחד מהם.	3.
	X		אני מודע ליתרונות של אמצעי התשלום השונים, לכן אשתמש בכולם.	4.

נוסח ב

מורכב	איחוי (מאוחה או מחובר)	פשוט	המשפט	דוגמה
		X	התלמידים למדו שיעורים בחינוך פיננסי.	
X			על אף שרותם הכירה את אמצעי התשלום השונים, היא לא הייתה מודעת ליתרונות של כל אחד מהם.	1.
	X		ליאת מכירה את אמצעי התשלום השונים, למרות זאת היא אינה מודעת ליתרונות של כל אחד מהם.	2.
	X		אני מודע ליתרונות של אמצעי התשלום השונים, לכן אשתמש בכולם.	3.
		X	בעלי עסקים משתמשים באמצעי תשלום שונים בשל היתרונות של כל אחד מהם.	4.

3 נק' התשובה נכונה בשלושה סעיפים בלבד.

2 נק' התשובה נכונה בשני סעיפים בלבד.

1 נק' התשובה נכונה בסעיף אחד בלבד.

0 נק' כל תשובה אחרת

טקסט 5: סקר הרגלי צריכה

שאלה 22

שאלה 22

מטרת השאלה: לנסח טענה ולהצדיקה באמצעות מידע מהטקסט
הבנת הנקרא: הערכה ביקורתית ורפלקציה
מיומנות חוצת תחומים: חשיבה ביקורתית

3 נק' התשובה כוללת קביעה מפורשת או משתמעת שהנתונים בשאלה מתאימים למוצג בתרשים, ונימוק העוסק בנתונים שבשאלה ובתרשים, לדוגמה:

- **כן, הנתונים בכיתה הזאת מתאימים לנתונים הנתונים כי חצי מהנאומים הנוצרים בערך מוציא את כספו על הצדדים ומכאן נובע שכחצי כיתה אמורה להוציא את כספה על הצדדים (22 מתוך 40 = כחצי).**
- **הסקר שנערך בבית הספר, קצת יותר מ-50% מהנאומים הנוצרים אמרו כי הם מבלבלים את רוב כספם על הצדדים, וכך גם בכיתה הנבדקת.**
(ההתאמה למוצג בתרשים שבטקסט משתמעת מהמילים "כך גם").
- **כן, כי גם בתרשים מצטמצם 50% מוציאים את רוב כספם על הצדדים.**
- **כן, כי גם בתרשים וגם בכיתה רוב התלמידים מוציאים את רוב הכסף שלהם על הצדדים.**

הערה: תתקבל גם תשובה שלפיה הנתונים בשאלה אינם מתאימים למוצג בתרשים כי יש פער באחוזים, לדוגמה:

- **לא, כי בכיתה 55% אחוז מוציאים את רוב כספם על הצדדים (22 מתוך 40) ולפי הסקר רק 53% מוציאים את כספם על הצדדים.**

0 נק' כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- **הנתונים שבכיתה הזאת אינם מתאימים לנתונים הנתונים כי כיוון שסקר ניתן לראות שמצטמצם 50% מהמשתתפים בו מוציאים את כספם על הצדדים. לצומת זאת בכיתה פחות מ-50% מבלבלים את כספם על הצדדים.**
- **כן, כי רואים שגם בערך וגם בשאלה ילדים אוהבים לקנות הצדדים.**
(התשובה אינה מתייחסת לנתונים שבשאלה ובתרשים).
- **לא, זה לא תואם לנתונים הנתונים כי הסקר הראשון שסקר זה 53% ואצל 22.**
(התשובה אינה משווה בין האחוזים המוצגים בשאלה לבין אחוז התלמידים הרלוונטי מכלל הכיתה).

שאלה 23

שאלה 23

מטרת השאלה: לנתח בעיה ולהציע לה פתרון בהסתמך על מידע מהטקסט
הבנת הנקרא: הערכה ביקורתית ורפלקציה
מיומנויות חוצות תחומים: חשיבה ביקורתית וחשיבה יצירתית

3 נק' התשובה כוללת הצעה בנוגע לאופן שבו בעל החנות יכול להיעזר בתוצאות הסקר כדי להגדיל את רווחי החנות, לדוגמה:

- לפי הסקר, מצט בני נוצר מבוגרים את כספת על קניית מוצרי טיפוח. לכן תוצאות הסקר יכולות לסייע לבצע החנות להבין שכדאי לו למכור החנות שלו גם דברים אחרים שבני נוצר קונים יותר, כמו באדים.
- בעל החנות יכול לפרסם יותר את מוצרי הטיפוח החנות שלו. לפי הסקר יש מצט בני נוצר שמוציאים את רוב כספת על מוצרי טיפוח, והפרסומות יכולות לשכנע יותר בני נוצר לקנות מוצרי טיפוח.
- אם בעל החנות יודע שבני הנוצר לא מוציאים את כספת על מוצרי טיפוח, כדאי לו להרחיב את מצעל הפקחות שלו בדרכים אחרות, ולא לפנות דווקא לבני נוצר.

0 נק' כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- בעצרת תוצאות הסקר, מוכרים יכולים לדעת מהם צרכיהם של בני הנוצר, ולמה יש ביקוש גבוה בקרב קבוצת האיף הזו. (התשובה כללית ואינה מתייחסת לבעל החנות המוזכר בשאלה.)
- בעל החנות יכול לעשות "סיוף" ולהוריד מחירים (ההצעה בתשובה אינה מתייחסת לתוצאות הסקר.)
- בעל החנות יכול לראות שרק 6% מוציאים את כספת על מוצרי טיפוח ומכך להסיק מסקנות ונקודת מחשבה מתוצאות אלה (התשובה אינה כוללת הצעה כיצד בעל החנות יכול להיעזר בתוצאות הסקר.)

שאלה 24

שאלה 24

מטרת השאלה: לזהות את כוונת הכותב (שימוש באמצעים לשוניים)
הבנת הנקרא: הערכה ביקורתית ורפלקציה
מיומנות חוצות תחומים: חשיבה ביקורתית

תשובה (2)

3 נק' תשובה (1): עמדה ביקורתית

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 25

שאלה 25

מטרת השאלה: להמיר משפט הכתוב בדיבור ישיר במשפט הכתוב בדיבור עקיף לשון

4 נק' התשובה כוללת משפט הכתוב בדיבור עקיף, כלומר ללא הנקודתיים, המירכאות וסימן השאלה. כמו כן הגוף השני בכינוי הגוף (אתם) ובכינוי הקניין (כספכם) מומר בגוף שלישי (הם, כספם / הכסף שלהם) ומשמעות המשפט נאמנה למשמעות המשפט המקורי, לדוגמה:

- **בסקר נשאלו התלמידים על מה הם מוציאים את רוב כספם.**
- **התלמידים נשאלו בסקר על מה הם מוציאים את רוב הכסף שלהם.**
- **בסקר שאלו את התלמידים על מה הם מוציאים את רוב כספם.** (התשובה תתקבל אף שהיא כתובה בלשון פעיל ולא בלשון סביל).
- **בסקר התלמידים נשאלו על מה הם מוציאים את הכסף שלהם.** (התשובה תתקבל אף שחסרה המילה "רוב")
- **התלמידים נשאלו על מה הם מוציאים את רוב כספם.** (התשובה תתקבל אף שחסרה המילה "בסקר")

הערה: תשובה ללא סימן פיסוק בסופה (כלומר ללא נקודה בסוף המשפט) תיחשב כתשובה נכונה.

- 2 נק' התשובה כוללת משפט הכתוב בדיבור עקיף, אבל הוא כתוב כפרפרזה, לדוגמה:
- **שאלו את התלמידים על מה הם מוציאים כסף.** (התשובה תקבל ניקוד חלקי כיוון שלא התבצעה המרה מ"כספכם" ל"כספם" או "הכסף שלהם").
  - **או התשובה כוללת משפט שנשארו בו הנקודתיים או סימן השאלה, לדוגמה:**
  - **בסקר נשאלו התלמידים: על מה הם מוציאים את רוב כספם**
  - **התלמידים נשאלו על מה הם מוציאים את כספם?**

0 נק' כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- **בסקר נשאלו על מה התלמידים מוציאים את רוב כספם.** (משמעות המשפט אינה נאמנה למשמעות המשפט המקורי).
- **על מה רוב הכסף יוצא?**
- **"על מה תלמידים מוציאים את רוב כספם?"**

שאלה 26

שאלה 26

מטרת השאלה: לזהות את הסיבה לשימוש בפועל בהווה לשון

3 נק' תשובה (2): כי הפעולות נעשות בדרך כלל. תשובה (3)

0 נק' כל תשובה אחרת

מחון בעברית לכיתה ט

כל הזכויות שמורות למדינת ישראל, משרד החינוך, ראמ"ה. השימוש במסמך זה, לרבות הפריטים שבו, מוגבל למטרות לימוד אישיות בלבד או להוראה ולבחינה על ידי מוסד חינוך בלבד, לפי הרשאה מפורשת למוסד חינוך באתר ראמ"ה. זכויות השימוש אינן ניתנות להעברה. חל איסור מפורש לכל שימוש מסחרי וכן לכל מטרה אחרת שאינה מסחרית. אין להעתיק, להפיץ, לעבד, להציג, לשכפל, לפרסם, להנפיק רישיון, ליצור עבודות נגזרות בין על ידי המשתמש ובין באמצעות אחר לכל מטרה או למכור פריט מפרטי המידע, התוכן, המוצרים או השירותים שמקורם במסמך זה. תוכן המבחינים, לרבות טקסט, תוכנה, תמונות, גרפיקה וכל חומר אחר המוכל במסמך זה, מוגן על ידי זכויות יוצרים, סימני מסחר, פטנטים או זכויות יוצרים וקניין רוחני אחרות, ועל פי כל דין; כל זכות שאינה ניתנת במסמך זה במפורש, דינה כזכות שמורה.